

DR. JUSTYÁK JÁNOS EMLÉKÉRE, SZÜLETÉSÉNEK 90. ÉVÉBEN

IN MEMORY OF DR. JÁNOS JUSTYÁK, IN THE 90TH YEAR OF HIS BIRTHBíróné Kircsi Andrea¹, Tar Károly²¹Országos Meteorológiai Szolgálat, 1024 Budapest, Kitaibel Pál utca 1., kircsi.a@met.hu,²Debreceni Egyetem, Meteorológiai Tanszék, 4032 Debrecen, Egyetem tér 1., tarko47@gmail.com

Összefoglalás. Ezzel a kis írással emlékezünk meg a jeles egyetemi előadóról, a kiváló agrometeorológusról, a kitűnő kutatóról, az MTA doktoráról, az altruista kollégáról és barátáról, *Justyák János* professzor emeritusról, születésének 90. évében.

Abstract. With this short paper, we commemorate the distinguished university lecturer, the excellent agrometeorologist, the outstanding researcher, Doctor of Hungarian Academy of Sciences, the altruist colleague and friend, Professor Emeritus *János Justyák* on the 90th anniversary of his birth.

Justyák János (1929–2012) professzorra emlékezünk, az MTA doktorára, aki a Debreceni Egyetem jogelődjének, a Kossuth Lajos Tudományegyetem Meteorológiai Tanszékének oktató-kutató munkáját vezette 1968 és 1992 között. Földrajzos volt, de a nevét az idősebb meteorológusokon kívül az erdészek és borászok is ismerhetik. 2019-ben ünnepeltük születésének 90. évfordulóját, de sajnos 2012 óta már nincs közöttünk, hosszú betegség után életének 84. évében távozott. A Professzor Úr emléket tisztelettel és szeretettel őrzik tanítványai, egykori munkatársai és kollégái.

Justyák János 1929. február 14-én a kanadai Drumhellerben született. Szülei 1935-ben jöttek vissza szülőhazájukba, Magyarországra, s Nagylétára, mai nevén Léta-vertesre költöztek. Tanulmányait Debrecenben a Piarista és a Fazekas Gimnáziumban végezte, ahol 1949-ben érettségizett.

Debrecenben 1912. július 7-én alapították a Magyar Királyi Tudományegyetemet. A Földrajzi Intézet 1914-ben a Bölcsészettudományi Kar keretein belül jött létre *Milleker Rezső* vezetésével. *Berényi Dénes* (1900–1971), Justyák János és Szász Gábor mestere és elindítója a mesterüket meghaladó sikeres pályájukon 1926-ban végzett itt, majd 1927-ben doktorált. Tanársegédként 1928-ban telepítette az egyetemi meteorológiai állomást és 1929–1933 között szerkesztette az állomás időjárás-jelentéseit. *Berényi* 1933-ban szerzett magántanári jogosítványt és 1934 májusában önálló Meteorológiai Intézet jött létre Debrecenben. *Berényi* a meteorológiai méréseket, megfigyeléseket a második világháború idején is folytatta és a front átvonulása után 1944 decemberében a már békés területeken újra elindította azokat. 1945 februárja és májusa között az Ideiglenes Nemzeti Kormány az Országos Meteorológiai Intézet vezetésével is megbízta. Az egyetemi Meteorológiai Intézet *Berényi Dénes* vezetésével 1951-ben csatlakozott az 1949-ben létrejött Természettudományi Karhoz. *Berényi* 1952-ben lett egyetemi tanár és a Meteorológiai Tanszék vezetője.

Justyák János 1949-ben nyert felvételt a Kossuth Lajos Tudományegyetemre, ahol már harmadéves korában, mint jeles előmenetelű tanulót *Berényi Dénes* bevonta a Meteorológiai Tanszék munkájába. 1953-ban szerzett történelem-földrajz szakos középiskolai tanári oklevelet.

A Tanszéken maradt *Berényi* mellett munkatársként, az agrometeorológiai és mikroklimatológiai kutató-és oktatómunkát választva tevékenységi körének. 1955-ben *Szász Gábort* követően *Berényi Dénes* aspiránusa lett és különféle kertészeti növények mikroklímájával foglalkozott. 1957-ben kötött házasságot *Miklós Máriával*. 1958-ban a paradicsom állományklímájából írta egyetemi doktori értekezését. Egyetemi adjunktusi kinevezését ezt követően kapta meg. János nevű egyetlen fia 1960-ban született. Később a Tokaj-hegyaljai szőlők mikroklímája érdekelt, mely témából 1960-ban kandidátusi disszertációja készült. Vizsgálta a tökeművelés módok mikroklímára gyakorolt hatását, és a szőlőállomány sugárzás- és hőháztartását. Számos tereplklima mérése alapján kutatási módszereket dolgozott ki, vizsgálta barlangok és pincék mikroklímáját is. Az erdő klimatikus vizsgálata, mint számára kedves kutatási terület 1972-től a „Síkfőkút Projekt” produkciós biológiai kutatásba történő bekapcsolódásának volt köszönhető. Az 1972–79 között zajló interdiszciplináris bioszféra-kutatás *Jakucs Pál* vezetésével egy hazai klímazonális cseres-tölgyes erdő komplex vizsgálatára irányult. A sarjerdő, ahol a többszintű erdőklíma vizsgálatok *Justyák* vezetésével zajlottak, még ma is létezik. A terület a hosszú távú ökoszisztéma kutatások hálózatának része és a globális változások, így a klímaváltozás ökológiai következményeit követi nyomon. A Síkfőkút LTER (*Long-Term Ecological Research*) site ma már nemzetközi viszonylatban is jól ismert kutatóhely, tagja a hazai LTER és ezen keresztül a nemzetközi ILTER (*International Long-Term Ecological Re-*

Justyák János aktív agrometeorológusként a tarcali szőlőben

search) valamint az LTER-Europe hálózatnak is.

Justyák Jánost 1964-ben nevezték ki egyetemi docensnek, 1968-ban lett a Meteorológiai Tanszék vezetője Berényi nyugdíjba vonulását követően, 1978-tól egyetemi tanár. Oktató-nevelő munkája során számos egyetemi jegyzetet írt meteorológiai-klimatológiai témájú alapozó- és speciálkollégiumaihoz. Oktató munkájáért kétszer részesült *Miniszeri Dicséretben* és 1974-ben az *Oktatásügy Kiváló Dolgozója* kitüntetését is elnyerte. Számos tudományos szervezetnek volt tagja, vezetője. Részt vett az MTA Meteorológiai Tudományos Bizottság munkájában, társelnöke volt a MTA DAB Meteorológiai Munkabizottságának. Hosszú éveken át tagja volt a Magyar Meteorológiai Társaság (MMT) választmányának, irányította az MMT Debreceni csoportjának munkáját melynek elismeréseként a Magyar Meteorológiai Társaság *Tiszteleti Tagjává* választotta 1997-ben. Az MMT 1972-ben és

A nyugdíjas Justyák János

1998-ban *Szakirodalmi Nívódíjat*, 1978-ban *Steiner Lajos Emlékéremet* adományozott számára tudományos társadalmi munkája elismeréseként, 1991-ben *Berényi Díj*-jal jutalmazta.

Justyák professzor tanszékvezetése idején a kijevei, a lublini és a brnói egyetem megfelelő tanszékeivel volt szoros és hasznos tudományos együttműködés. 70. születésnapja alkalmából 1999-ben a Kossuth Lajos Tudományegyetem és a brnói Masaryk Egyetem rektora *Egyetemi emlékéremmel* tüntette ki. 1999-ben a hazai meteorológusok számára legnagyobb elismerést jelentő *Schenzl Guido Díjat* vehette át az akkori környezetvédelmi minisztertől.

Akadémiai doktori értekezését, mely a Tokaj-hegylajai szőlőültetvények mezo- és mikroklimatikus jellemzőiről szólt, 1989-ben írta és 1990-ben védte meg.

1990 nyarán kórházba került, betegségéből ugyan felépült, azonban 1991-ben lemondott tanszékvezetői tisztségéről, 1992. január elsejétől nyugállományba vonult. 1996-ban kapta meg magas színvonalú oktató munkájáért, kiemelkedő tudományos teljesítményéért és hazai és nemzetközi szakmai tekintélye elismeréseként a *Professor Emeritus* címet. A kilencvenes években még sokat dolgozott, számos egyetemi jegyzettel bővítette a hazai éghajlattani szakirodalmat. Megírta az összes földrészi éghajlatát, írt egy klimatológia jegyzetet, illetve egy összefoglalót Magyarország éghajlatáról. Társszerző volt az 1997-ben megjelent, Szász Gábor–Tőkei László szerkesztette „Meteorológia mezőgazdáknek, kertészeknek, erdészeknek” című könyvnek. Szász Gáborral közösen írta 2001-ben „Az éghajlat, a növényzet és a talaj övezetes elrendeződése a Földön” jegyzetet, és 2003-ban Szegedi Sándorral és Tőkei Lászlóval közösen egy terepklima jegyzetet. Közel négy évtizeden keresztül földrajz szakos hallgatónak az Általános meteorológia, a Föld éghajlata, valamint a Magyarország éghajlata c. tantárgyat tanította.

Derűs, közvetlen egyéniség volt. Tanítványai szerették, tisztelték. Egyik egykori tanítványa így emlékezett róla: „Justyák János óráin a ciklon borultsága után az anticiklon napfénye jött el.” Jó hangulatúak és a közösséget összekovácsolóak voltak a nyári földrajzos terepgyakorlatok. A Debreceni Egyetem Természettudományi és Technológiai Kara 2006-ben *Gyémánt Katedra* kitüntetéssel jutalmazta sok évtizedes kiemelkedő oktató és kutató munkáját.

Aktív kapcsolata Debrecennel betegségei révén szakadt meg. Szerető családja hosszú éveken át ápolta erőt, fáradtságot nem kímélve. Hosszú betegeskedés után 83. évét betöltve Budapesten 2012. június 4-én kora hajnalban távozott örökre.

Megjelent publikációit 2004-ben, a 75. születésnapjára készített tiszteletkötetben gyűjtötték össze. Az agrometeorológiai, a különféle növények állományklímájáról szóló és az erdőklimatológiai munkái a legjelentősebbek. Az *Időjárás* és a *Légekör* régebbi számaiban is megtalálhatjuk írásait. Justyák Jánosnak sikeres életútja volt, az utódok mindig tisztelettel és szeretettel emlékeznek meg róla.

Irodalom

- Ambrózy, P., 2009: Justyák János Professzor 80 éves. *Légekör* 54(1), 38.
- Dunkel, Z., 2012: Prof. dr. Justyák János (1929–2012). *Légekör* 57, 134
- Tar, K. 1991: Dr Justyák János Professzor 60 éves. *Acta Geographica Debrecina* 1989–1990 Tomus XXIII–XXIX. Debrecen, 7–15.
- Tar, K. és Szilágyi, K. (szerk) 2004: Földtudományi Tanulmányok. Tiszteletkötet Dr Justyák János 75. születésnapjára. *Kossuth Egyetemi Kiadó*, Debrecen. pp. 254
- Tar, K., 1992: Nyugalomba vonult Justyák János professzor. *Légekör* 37(1-2), 48.